

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาสภาพและปัญหาของการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคใต้ ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคใต้
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้ ที่ดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ของกรมสามัญศึกษา และรับเงินโครงการฯ โรงเรียนละ 70,000 บาท จำนวน 113 โรงเรียน โดยจำแนกศึกษาตามขนาดโรงเรียนเป็น 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 23 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 40 โรงเรียน และขนาดเล็ก จำนวน 50 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 113 คน ครูผู้ทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการโครงการฯ จำนวน 113 คน ครูที่ปรึกษาโครงการฯ จำนวน 113 คน และนักเรียนผู้ดำเนินงานตามโครงการฯ จำนวน 385 คน รวมทั้งสิ้น 724 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบศึกษาเอกสาร ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา มีทั้งหมด 5 ฉบับ คือ สำหรับผู้บริหาร เลขานุการ คณะกรรมการโครงการฯ ครูที่ปรึกษาโครงการฯ นักเรียนที่ดำเนินงานตามโครงการฯ และแบบศึกษาเอกสารเพื่อสอบถามสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคใต้ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทั้งสิ้น 724 ฉบับ ได้รับคืนมาพร้อมทั้งความสมบูรณ์และใช้วิเคราะห์ได้จำนวน 595 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.18

สำหรับเอกสารที่เป็นแหล่งข้อมูลมี 3 ประเภทคือ โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ของกรมสามัญศึกษา และของโรงเรียน คำสั่งแต่งตั้งกรรมการตามโครงการฯ และรายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการของกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และโรงเรียน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการใช้ค่าร้อยละ พร้อมทั้งนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย แบบศึกษาเอกสาร ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้งนำเสนอเป็นคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 41-50 ปี วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่ง 11-15 ปี โรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 41-50 ปี วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่ง 6-10 ปี โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่เป็นชายอายุ 31-40 ปี วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่ง 1-5 ปี ผู้บริหารของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

1.2 เลขานุการคณะกรรมการโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

โรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุ 31-40 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จบวิชาเอก
คหกรรมศาสตร์ ประสบการณ์ในการสอน 15 ปีขึ้นไป โรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่เป็นชาย
อายุ 31-40 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จบวิชาเอกเกษตรศาสตร์ ประสบการณ์ในการสอน
6-10 ปี โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 31-40 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี
จบวิชาเอกเกษตรศาสตร์ ประสบการณ์ในการสอน 11-15 ปี เลขานุการฯ ของโรงเรียนทั้ง 3
ขนาด ส่วนใหญ่สอนวิชาการงานและอาชีพ และเคยเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับโครงการ
ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

1.3 ครูที่ปรึกษาโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ โรงเรียนขนาดใหญ่
ส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุ 31-40 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จบวิชาเอกเกษตรศาสตร์
ประสบการณ์ในการสอน 11-15 ปี โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 31-40 ปี
วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จบวิชาเอกเกษตรศาสตร์ ประสบการณ์ในการสอน 11-15 ปี
โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 21-30 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จบวิชาเอก
เกษตรศาสตร์ ประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี ครูที่ปรึกษาฯ ของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด
ส่วนใหญ่สอนวิชาการงานและอาชีพ และไม่เคยเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับโครงการส่งเสริม
การประกอบอาชีพอิสระ

1.4 นักเรียนที่ดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่เป็นหญิง โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก เป็นชายและหญิง
ใกล้เคียงกัน นักเรียนของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป เลือกดำเนินงาน
ตามโครงการด้วยความสมัครใจของตนเอง และก่อนดำเนินงานได้ทราบแนวปฏิบัติตามโครงการ
ประกอบอาชีพอิสระ สำหรับอาชีพอิสระที่เลือกทำ นักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่เปิดร้านค้า
ย่อย และเป็นตัวแทนจำหน่าย โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กส่วนใหญ่เลี้ยงสัตว์

2. สภาพการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้
ระหว่างเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคใต้

2.1 การเตรียมการ มีวิธีเตรียมการดำเนินงานดังนี้

การกำหนดแนวปฏิบัติตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ส่วนใหญ่
มีการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติโดยยึดนโยบายของกรมสามัญศึกษา สำหรับกิจกรรมที่โรงเรียนปฏิบัติ
มี การประชาสัมพันธ์โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระสำรวจความพร้อมของโรงเรียน

ด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ อาคารสถานที่ ขั้นตอนการปฏิบัติ มีการศึกษาเอกสารการ
 ค่าเงินงานตามโครงการของกรมสามัญศึกษาประชุมชี้แจงการดำเนินงาน และแต่งตั้งคณะกรรมการ
 รับผิดชอบการดำเนินงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดแนวปฏิบัติตามโครงการฯ ได้แก่ คณะ
 ทำงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้า
 หมวดวิชาอาชีพ และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ

การจัดตั้งคณะกรรมการ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการตั้งคณะกรรมการตามเกณฑ์
 ที่กรมสามัญศึกษากำหนด เลือกผู้ดำรงตำแหน่ง ครูที่ปรึกษาโครงการฯ นักการธนาคาร หรือ
 นักธุรกิจหรือผู้นำชุมชน ผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน เป็นคณะกรรมการ มีการกำหนด
 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการให้พิจารณาอนุมัติโครงการฯ สรุปผลและรายงานผลการดำเนินงาน
 พิจารณาและจัดทำแนวปฏิบัติของโครงการให้โรงเรียนใช้เป็นแนวดำเนินการ และนิเทศติดตามผล
 การดำเนินงาน

การเตรียมการดำเนินงานทั่วไป โรงเรียนส่วนใหญ่ คณะกรรมการร่วมกับ
 ผู้บริหารโรงเรียนจัดประชุมชี้แจงเชิงปฏิบัติการ จัดทำเอกสารแนวปฏิบัติตามโครงการฯ จัด
 เตรียมงบประมาณและระเบียบการใช้เงินตามโครงการฯ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเตรียม
 ค่าเงินงานตามโครงการ คือปรึกษากับครูที่ปรึกษาในการเตรียมดำเนินงาน และหากกลุ่มผู้สนใจที่
 จะทำงานร่วมกัน

การเตรียมบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมบุคลากร ได้แก่ การ
 เตรียมระเบียบและแนวปฏิบัติในการดำเนินงานตามโครงการ ให้ข้อมูลและความรู้แก่คณะกรรมการ
 ค่าเงินงาน เตรียมงบประมาณและวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงาน สำหรับวิธีที่ใช้พัฒนาบุคลากร
 คือ จัดประชุมชี้แจงเชิงปฏิบัติการ จัดหาคู่มือการดำเนินงานและแนวปฏิบัติในการควบคุมเงิน
 โครงการฯ ส่วนประเภทของข้อมูลและความรู้ที่จะให้แก่บุคลากร คือหลักการเกี่ยวกับการดำเนิน
 งานประกอบอาชีพอิสระ แนวปฏิบัติในการใช้เงินตามโครงการฯ แนวปฏิบัติของนักเรียน ครู
 อาจารย์ คณะกรรมการที่ดำเนินงานตามโครงการฯ หลักการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน
 และมีการให้ข้อมูลและความรู้แก่บุคลากรด้วยวิธีการประชุมชี้แจงกับจัดหาคู่มือการดำเนินงานให้
 ศึกษาด้วยตนเอง

การเตรียมการด้านอาคารสถานที่ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการประสานงานกับ
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินงาน โดยปฏิบัติดังนี้คือ จัดให้มีบุคลากร
 รับผิดชอบดำเนินการประสานงาน มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน ซึ่งครูที่ปรึกษามีส่วนร่วม

ในการเตรียมอาคารสถานที่ คือเป็นผู้ประสานงานในการจัดเตรียมอาคาร โรงฝึกงาน และที่อื่น ๆ ในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับอาชีพอิสระ

การชี้แจงการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบข้อมูลและแนวการดำเนินงานตามโครงการฯ ให้มีความรู้ และแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อสามารถตัดสินใจปฏิบัติงานตามโครงการฯ สำหรับวิธีการชี้แจงส่วนใหญ่ใช้การประชุมชี้แจง และแจกเอกสารซึ่งได้แก่ แนวปฏิบัติสำหรับโรงเรียนในโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระ ครูที่ปรึกษาจะเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานแก่นักเรียน

2.2 การดำเนินงาน มีวิธีดำเนินงานดังนี้

การรวมกลุ่มของนักเรียนเพื่อประกอบอาชีพอิสระ โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการ วิธีดำเนินการได้แก่ จัดประชุมชี้แจงครู นักเรียน และผู้ปกครองให้เข้าใจโครงการ แจ้งผ่านอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนวให้ชักชวนนักเรียนเข้าร่วมโครงการฯ และจัดให้มีการประชาสัมพันธ์นักเรียนเข้าร่วมโครงการฯ สำหรับนักเรียนมีการรวมกลุ่มตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ใช้ระบบกลุ่มในการดำเนินงาน และรวมเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งส่วนใหญ่ได้มาจากเงินออมจากโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของโรงเรียน สำหรับบทบาทและหน้าที่ของนักเรียนตามโครงการฯ คือแบ่งความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมโครงการฯ วางแผนดำเนินงานทุกขั้นตอนร่วมกับครูที่ปรึกษาโครงการฯ และมีบทบาทในฐานะผู้ผลิต ผู้ขายผู้ดำเนินงานด้านการตลาดและการทำบัญชี

การแต่งตั้งครูที่ปรึกษาโครงการฯ ส่วนใหญ่มีคุณสมบัติดังนี้คือ มีความรู้ความสามารถ ทักษะ การวางแผน การนิเทศ ติดตามการดำเนินงาน มีความรู้ในการให้คำแนะนำปรึกษา สำหรับความรับผิดชอบในการเป็นครูที่ปรึกษาโครงการฯ ได้แก่ เป็นที่ปรึกษาของกลุ่มนักเรียนในโครงการฯ ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ เป็นที่ปรึกษาของนักเรียนในการประชุม การบันทึกข้อตกลง และการปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น ๆ เป็นผู้ตรวจสอบบัญชีของนักเรียน

การสำรวจอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้มีการสำรวจอาชีพ ด้วยการติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิ/สถานประกอบการเพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ จัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ในการดำเนินงาน ส่วนใหญ่มีเกณฑ์ในการคัดเลือกอาชีพอิสระ ดังนี้คือ นักเรียนมีความรู้ความสามารถที่จะดำเนินการได้ ความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จ

สูง โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินงานสำรวจข้อมูลด้านอาชีพเพื่อแนะนำนักเรียน ด้วยการให้นักเรียนสำรวจความพร้อมของตนเองด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวกับอาชีพ จัดให้มีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนในการสำรวจข้อมูลด้านอาชีพ นักเรียนในโครงการฯ มีการสำรวจข้อมูลด้วยการสังเกต สำหรับกิจกรรมที่นักเรียนทำได้แก่ สำรวจความพร้อมของตนเองในการเลือกประกอบอาชีพ

การเขียนและอนุมัติโครงการโรงเรียน ส่วนใหญ่ดำเนินการเพื่อให้ความรู้แก่ครูในการเขียนโครงการ ด้วยการใช่วิธีการประชุมชี้แจงให้เข้าใจวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงานของโครงการ และใช้วิธีมอบหมายให้บุคลากรที่รับผิดชอบจัดทำเอกสารคู่มือการเขียนโครงการ แล้วดำเนินการให้ความรู้ในการเขียนโครงการฯ แก่นักเรียน ผู้รับผิดชอบโครงการคือ ครูที่ปรึกษาโครงการฯ และคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการฯ สำหรับกิจกรรมในการให้ความรู้เรื่องการเขียนโครงการได้แก่ เตรียมแบบฟอร์มการเขียนโครงการ ให้คำปรึกษารายละเอียดการเขียนโครงการ เตรียมข้อมูลที่จะใช้ชี้แจงและอธิบายการเขียนโครงการฯ สำหรับข้อมูลนักเรียนต้องศึกษาได้แก่ ความพร้อมของตนเองเกี่ยวกับเงินทุนตามโครงการฯ/ความรู้พื้นฐานด้านอาชีพ ผู้ร่วมงาน สถานประกอบอาชีพอิสระ วัสดุ อุปกรณ์ วัตถุดิบ รายได้เกี่ยวกับอาชีพ วิธีการเขียนโครงการฯ ของนักเรียนได้แก่ การนำเสนอโครงการต่อครูที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ แก้ไข และรับรอง ปรึกษาครูที่ปรึกษาฯ และดูตัวอย่างพร้อมรับฟังคำอธิบายแบบฟอร์มของโครงการฯ สำหรับวิธีการตรวจแก้ไขให้ข้อเสนอแนะในการเขียนโครงการ คือให้คำปรึกษาข้อมูลทางด้านอาชีพซึ่งนักเรียนมีแนวทางดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้ ร่วมกันพิจารณาหลักการและรายละเอียดของโครงการ และกำหนดเกณฑ์การพิจารณาโครงการฯ โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานและครูที่ปรึกษาโครงการฯ เป็นผู้กำหนด ซึ่งครูที่ปรึกษามีบทบาทในการเสนอโครงการต่อคณะกรรมการ และร่วมกำหนดเกณฑ์การพิจารณาโครงการฯ คือเป็นอาชีพสุจริต ไม่ขัดต่อกฎหมาย วัฒนธรรมและประเพณีของสังคม เป็นอาชีพขนาดย่อมที่มีรายได้ สามารถคาดการณ์ระยะเวลาคุ้มทุนและกำไรได้

การใช้เงินและการทำบัญชี ส่วนใหญ่กำหนดแนวปฏิบัติในการใช้เงินและทำบัญชีได้แก่ แนวปฏิบัติของโรงเรียน คณะกรรมการ ครูที่ปรึกษาโครงการฯ และนักเรียน หลักเกณฑ์การพิจารณาให้ยืมเงินทุน การดูแลเรื่องการใช้เงิน การจัดทำบัญชี การขายสินค้าส่วนใหญ่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กรมสามัญศึกษากำหนด สำหรับหลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาเพื่อช่วยเหลือ/แนะนำเกี่ยวกับการใช้เงินของนักเรียนส่วนใหญ่ได้แก่ พิจารณาให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ ครอบคลุมเป้าหมายของโครงการ และสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโรงเรียน สำหรับผู้ตรวจสอบบัญชีได้แก่

คณะกรรมการที่ได้รับมอบหมาย และครูที่ปรึกษาโครงการ ซึ่งจะตรวจสอบบัญชีเมื่อสิ้นสุดโครงการ การดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ โรงเรียน ส่วนใหญ่มีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงาน คือใช้เวลานอกเวลาเรียนปกติของทุกวัน มีการจัดทำปฏิทินการดำเนินงานตามโครงการฯ ของนักเรียน ได้มาจากงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร การจัดการ กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติได้แก่ การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การขอคำแนะนำจากวิทยากร ครูที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการอาชีพท้องถิ่น และการตลาด การจัดจำหน่ายและการทำบัญชี สำหรับการจัดการเพื่อประกอบอาชีพอิสระ นักเรียนประสานงานกับครูที่ปรึกษา หาข้อมูลสภาวะการตลาด และช่องทางในการจำหน่าย ศึกษาการดำเนินงานในอาชีพที่เสนอโครงการฯ สำหรับปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานตามโครงการฯ ประสบความสำเร็จ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ เลือกตามลำดับดังนี้คือ ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การรู้จักแบ่งเวลาในการทำงาน/การเรียน การตรงต่อเวลา ความยุติธรรมในการแบ่งปันผลกำไร ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเสียสละ

2.3 การนิเทศ ติดตามผล สรุปผล และรายงานผลการดำเนินงาน มีวิธีการดังนี้ การนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการฯ โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการกำหนดแนวปฏิบัติในการนิเทศ ติดตามผล ด้วยการจัดให้มีผู้รับผิดชอบ นิเทศ ติดตามผล จัดประชุมชี้แจงวิธีการ นิเทศติดตามการดำเนินงาน จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศติดตามการดำเนินงาน สำหรับคณะกรรมการเป็นผู้นิเทศติดตามการดำเนินงาน จัดทำสมุดบันทึกการประชุม และการนิเทศ ร่วมวางแผนในการนิเทศติดตามการดำเนินงาน จัดทำปฏิทินการทำงาน การนิเทศ ส่วนครูที่ปรึกษามีวิธีการนิเทศติดตามการดำเนินงาน คือตรวจเยี่ยมการปฏิบัติงาน และสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียน ตรวจสอบผลงาน/การทำบัญชีรับจ่ายของนักเรียน จัดทำแฟ้มรวบรวมโครงการที่ได้รับอนุมัติและตารางแสดงโครงการอาชีพอิสระ เกณฑ์ที่ใช้ นิเทศ ติดตามผล ใช้เกณฑ์ 1 ครั้ง/สัปดาห์ มีครูที่ปรึกษาโครงการฯ เป็นผู้นิเทศติดตามผลเป็นส่วนใหญ่

การสรุปผลและรายงานผลการดำเนินงาน โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดแนวปฏิบัติในการสรุปผลและรายงานผลการดำเนินงานได้แก่ นักเรียนรายงานผลการปฏิบัติต่อครูที่ปรึกษาโครงการฯ และบันทึกลงในสมุดบันทึกการดำเนินงาน ส่วนวิธีการ/ลักษณะการรายงาน ใช้การรายงาน สถานะการเงิน โดยทำบัญชีรับจ่าย รายงานด้วยแบบรายงานและวาจา เมื่อสิ้นสุดโครงการฯ สำหรับแนวปฏิบัติของครูที่ปรึกษาฯ เป็นผู้สรุปผลการดำเนินงานของนักเรียน และจัด

ทำรายงานผลการดำเนินงานของนักเรียนเสนอคณะกรรมการ สำหรับโรงเรียนรายงานผลเมื่อสิ้นภาคเรียนไปยังสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา และกรมสามัญศึกษา

3. ปัญหาการดำเนินการตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคใต้

3.1 ปัญหาในการเตรียมการ มีปัญหาดังต่อไปนี้

การกำหนดแนวปฏิบัติตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ผู้ร่วมงานไม่รับผิดชอบเต็มที่ตามที่ได้รับมอบหมาย และขาดเอกสาร/แหล่งวิชาการสำหรับค้นคว้า

การจัดตั้งคณะกรรมการ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ นักธุรกิจ นักการธนาคาร หรือผู้นำชุมชนไม่ค่อยมีเวลา และไม่ค่อยให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

การเตรียมการดำเนินงานทั่วไป ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ขาดการประสานงานระหว่างคณะกรรมการดำเนินงาน บุคลากรที่จัดดำเนินงานขาดความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานตามโครงการฯ อย่างชัดเจน ส่วนการเตรียมดำเนินงานตามโครงการฯ ของนักเรียน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน

การเตรียมบุคลากร ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอิสระ ในด้านการให้ข้อมูลและความรู้แก่บุคลากรในการดำเนินงานตามโครงการได้แก่ ความร่วมมือและความกระตือรือร้นของบุคลากรยังไม่ค่อยมี และขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการในท้องถิ่น

การเตรียมการด้านอาคารสถานที่ของคณะกรรมการ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ อาคารสถานที่ที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพอิสระยังมีไม่เพียงพอ และสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินงานอยู่ห่างไกล สำหรับปัญหาที่ครูที่ปรึกษาพบได้แก่ สถานที่ไม่ค่อยสะดวกและเหมาะสม

การชี้แจงการดำเนินงานตามโครงการฯ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ครูไม่ค่อยเห็นความสำคัญของโครงการฯ ส่วนการชี้แจงของครูที่ปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการฯ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ คณะกรรมการกับครูที่ปรึกษาขาดการประสานงานเท่าที่ควร ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

3.2 ปัญหาในการดำเนินงาน มีปัญหาดังต่อไปนี้

การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีปัญหา

การเป็นครูที่ปรึกษาโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ภาระหน้าที่และงานประจำมีมาก ทำให้มีเวลาดูแลนักเรียนไม่มากเท่าที่ควร

การสำรวจอาชีพ ด้านการดำเนินงานของสถานศึกษาในการส่งเสริมให้มีการสำรวจอาชีพ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ข้อมูลทางวิชาการ/ตลาดแรงงานที่โรงเรียนจัดหามีจำนวนน้อย และไม่เป็นปัจจุบัน สำหรับวิธีการสำรวจข้อมูลด้านอาชีพ ปัญหาที่พบคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน สำรวจข้อมูลด้านอาชีพยังมีน้อยเกินไป และปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานสำรวจข้อมูลด้านอาชีพเพื่อเขียนโครงการสำหรับนักเรียน ส่วนใหญ่ได้แก่ ประสบการณ์ในการสำรวจมีไม่เพียงพอ

การเขียนและอนุมัติโครงการ ด้านการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้ความรู้แก่ครูในการเขียนโครงการฯ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนโครงการ ด้านการให้ความรู้ในการเขียนโครงการประกอบอาชีพอิสระแก่นักเรียน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณและเวลาในการสำรวจตลาด ด้านวิธีเขียนโครงการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน และการเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีปัญหา สำหรับด้านการพิจารณาอนุมัติโครงการ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ คณะกรรมการไม่ค่อยมีเวลาเข้าประชุมพร้อมกัน ทำให้การอนุมัติโครงการล่าช้า

การใช้เงินและการทำบัญชี ด้านแนวปฏิบัติของนักเรียนในการใช้เงิน การขายสินค้า และการทำบัญชี ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ นักเรียนไม่มีเวลาดำเนินงานอย่างเพียงพอ ด้านการควบคุมเงินของคณะกรรมการ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ระเบียบการเงินมีมาก ทำให้นักเรียนมีปัญหาในการดำเนินการ สำหรับด้านการตรวจสอบบัญชี โครงการอาชีพอิสระฯ ของนักเรียน ปัญหาที่พบได้แก่ ครูที่ปรึกษามีงานที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้มีเวลาไม่เพียงพอ

การดำเนินงานตามโครงการ ด้านการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการฯ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ นักเรียนขาดความกระตือรือร้นและความรับ

ผิดชอบเท่าที่ควร กับการใช้เวลานอกเวลาเรียนนักเรียนมักไม่ค่อยพร้อม สำหรับการดำเนินงานของนักเรียนตามโครงการฯ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ไม่มีเวลาเพียงพอทำให้ขาดความตั้งใจในการทำงานเท่าที่ควร

การนิเทศ ติดตามผล สรุปผล และรายงานผลการดำเนินงาน ด้านการกำหนดแนวปฏิบัติในการนิเทศ ติดตามผล การดำเนินงานตามโครงการฯ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ บุคลากรผู้รับผิดชอบมีเวลาไม่เพียงพอ ด้านการนิเทศ ติดตามผล การดำเนินงานตามโครงการฯ ของคณะกรรมการ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ คณะกรรมการต้องรับผิดชอบงานมาก ทำให้ไม่มีเวลา ด้านการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการฯ ของครูที่ปรึกษา ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องยังไม่ดีเท่าที่ควร และงบประมาณและพาหนะในการนิเทศโครงการมีไม่เพียงพอ ด้านการรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการฯ ของนักเรียน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ แนวปฏิบัติในการรายงานผลไม่ได้ทำเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องอย่างจริงจัง และด้านการสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการฯ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ครูที่ปรึกษารายงานค่อนข้างล่าช้า ความร่วมมือจากคณะกรรมการยังไม่ดีพอ และขาดการวางแผนในการจัดทำรายงานร่วมกันอย่างชัดเจน

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เอกสาร 3 ประเภท คือ

โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของกรมสามัญศึกษา และของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการของโรงเรียน รายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการ ของหน่วยศึกษานิเทศก์ และของโรงเรียน

สรุปผลจากการศึกษาเอกสารดังต่อไปนี้

การกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการ และวิธีดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน พบว่าโครงการนี้มีจุดมุ่งหมาย มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นคนคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีรายได้ระหว่างเรียน และสนองจุดหมายของหลักสูตร รวมทั้งทำให้ผู้เรียนและผู้ปกครองเห็นคุณค่าของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อันจะส่งผลให้เศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น เหตุที่เริ่มที่ภาคใต้เนื่องจากเกิดอุทกภัย ทำให้โรงเรียนสูญเสียทรัพย์สินและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพตามหลักสูตร กรมสามัญศึกษา

จึงขอความช่วยเหลือจากสำนักนายกรัฐมนตรี ได้รับเงินจำนวน 6.37 ล้านบาท รวมกับเงินบริจาค และเงินการกุศลของกรมสามัญศึกษาอีก 1.96 ล้านบาท ให้แก่โรงเรียนที่ประสบอุทกภัย จำนวน 119 โรงเรียน ละ 70,000 บาท โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อทดแทนโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระ ของนักเรียนที่สูญหายไปเนื่องจากอุทกภัย เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาอาชีพตามหลักสูตร และเพื่อให้มีรายได้ระหว่างเรียน

วิธีดำเนินงาน

โรงเรียนได้รับมอบเงินจำนวน 70,000 บาท จากกรมสามัญศึกษา ในวันที่ 31 มกราคม 2532 และเริ่มดำเนินการในคอนต้นปีการศึกษา 2532 ดังนี้คือ แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบโครงการฯ จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้มีความรู้ในเรื่องการดำเนินงานตามโครงการ รับสมัครนักเรียนเข้าร่วมโครงการจัดประชุมชี้แจงนักเรียนและผู้ปกครองให้เข้าใจโครงการฯ ให้นักเรียนเสนอโครงการ คณะกรรมการอนุมัติ และแต่งตั้งครูที่ปรึกษาโครงการ นักเรียนดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งมีการนิเทศ ติดตามผล ประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการฯ และรายงานผลให้สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา และกรมสามัญศึกษา

ผลการดำเนินงาน

เมื่อสิ้นสุดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 โครงการที่ได้รับอนุมัติ 794 โครงการ นักเรียน 6,273 คน (1,053 กลุ่ม) ได้งบประมาณจำนวน 7,910,000 บาท ค่าเดินทางไป แล้วจำนวน 4,247,530 บาท กลุ่มอาชีพที่ทำได้แก่ เลี้ยงสัตว์ ผลิตและจำหน่ายพืชผักผลไม้ ผลิตและจำหน่ายงานช่างฝีมือ และงานช่างอุตสาหกรรม จำหน่ายขนมและอาหารต่าง ๆ เปิดร้านค้าย่อยและตัวแทนจำหน่ายสินค้าและบริการ ระยะเวลาในการดำเนินงานใช้เวลาออกชั่วโมงเรียนแต่ละโครงการ ใช้เวลาประมาณ 1-2 ภาคเรียน และใช้สถานที่บริเวณโรงเรียนและบ้านนักเรียนเป็นส่วนใหญ่

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

บุคลากร

- ผู้บริหารยังมีความเข้าใจต่อวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน
- ครูมีปัญหาในด้านการปฏิบัติโดยเฉพาะกรรมการไม่กล้าอนุมัติโครงการ เพราะกลัวขาดทุน และขั้นตอนการอนุมัติเงินมากเกินไปทำให้สิ้นเปลือง ส่วนครูขาดประสบการณ์และความรู้เรื่องการประกอบอาชีพอิสระ และมีงานมากแต่เวลาดำเนินงานน้อย
- นักเรียนขาดความรู้เรื่องอาชีพ ขาดประสบการณ์ในการทำอาชีพ และบางกลุ่มขาดความรับผิดชอบในการทำงาน

สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ

งบประมาณและพาหนะในการนิเทศโครงการไม่เพียงพอ

อื่น ๆ

- ปัญหาทางธรรมชาติ ฝนตก น้ำท่วม โรคระบาด ดินไม่สมบูรณ์
- ผลผลิตไม่ได้รับการยอมรับจากตลาด

การดำเนินงานในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2532

ทุกโรงเรียนดำเนินงานต่อเนื่องจากภาคเรียนที่ 1 และยึดหลักเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา ผลจากการดำเนินงานเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 2 โครงการส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จ นักเรียนเริ่มรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพอิสระ รวมทั้งมีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการ โครงการที่ประสบความสำเร็จสูงได้แก่ โครงการขายสินค้าสำเร็จรูป และจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม ส่วนโครงการที่มีความเสี่ยงสูงคือ โครงการผลิตและจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร โครงการใดขาดทุนก็ยกเลิก โครงการใดทำได้ดีทำต่อเนื่องในปี 2533

การดำเนินงานในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2533

เมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2533 โครงการที่ได้รับอนุมัติ 1,007 โครงการ นักเรียน 10,761 คน (1,825 กลุ่ม) งบประมาณที่ได้รับ 7,910,000 บาท ดำเนินงานไปแล้ว 5,771,691 บาท การดำเนินงานส่วนใหญ่ทำต่อเนื่องจากปีการศึกษา 2532 แต่ปีนี้นักเรียนสามารถรวมกลุ่มกันได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีการร่วมประชุมปรึกษาหารือแก้ปัญหาต่าง ๆ สามารถแบ่งงานและทำบัญชีได้ตามหลักเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ

สอบมากขึ้น รวมทั้งมีการนิเทศติดตามผลอย่างใกล้ชิด สำหรับเรื่องเวลาและสถานที่ยังดำเนินการเหมือนปีการศึกษา 2532

ปัญหาที่พบจากการดำเนินงาน

1. ปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียน แนวปฏิบัติยังไม่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติสับสน และการอนุมัติโครงการล่าช้า เพราะกรรมการภายนอกไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร
2. ปัญหาจากครูที่ปรึกษา ขาดความรู้และประสบการณ์ด้านธุรกิจ การจัดการ ขาดความมั่นใจ ไม่เข้าใจระบบบันทึกและทำบัญชี ทำให้ไม่สามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้ดีเท่าที่ควร
3. ปัญหาจากการดำเนินงานของนักเรียน เกิดจากไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการ ไม่เข้าใจหลักการของอาชีพอิสระ ขาดความรู้ ทักษะ เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน วิชาอาชีพ ขาดการวางแผน ขาดความรับผิดชอบ และความร่วมมือในการทำงาน รวมทั้งภาระทางบ้าน และสถานที่อยู่ไกลทำให้ไม่สะดวกในการประกอบอาชีพอิสระ
4. ปัญหาการนิเทศ ติดตามผล การดำเนินงานของครูที่ปรึกษาเกิดจากการคมนาคมยานพาหนะไม่สะดวก มีบุคลากรไม่เพียงพอ และงานหน้าที่มาก รวมทั้งขาดความรู้และทักษะในการดำเนินงานอาชีพอิสระ
5. ปัญหาด้านตลาดและผลผลิตของนักเรียน ตลาดรับซื้อมีจำกัด ผลผลิตของนักเรียนไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ประสบปัญหาการขาดทุน **มหาวิทยาลัย**
6. ปัญหาด้านเงินทุน เงินทุนไม่เพียงพอ การทำบัญชีรับจ่ายยุ่งยาก และการเก็บรักษาเงินไม่สะดวก เพราะบางโรงเรียนธนาคารอยู่ไกล รวมทั้งนักเรียนไม่ส่งคืนเงินทุนตามกำหนดเวลา
7. ปัญหาด้านระยะเวลา มีเวลาในการดำเนินงานน้อย
8. ปัญหาสิ่งแวดล้อม สถานที่ และปัญหาธรรมชาติ ไม่สะดวกต่อการดำเนินงาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคใต้ ข้อค้นพบสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดทุกโรงเรียนเตรียมการดำเนินงานด้วยการกำหนดแนวปฏิบัติตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ โดยยึดนโยบายของกรมสามัญศึกษา มีการประชาสัมพันธ์โครงการ แต่งตั้งคณะกรรมการ เตรียมความพร้อมของโรงเรียน ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ เอกสาร และชี้แจงการดำเนินงานตามโครงการ ปัญหาที่พบได้แก่ ผู้ร่วมงานไม่รับผิดชอบเต็มที่ตามที่ได้รับมอบหมาย และยังมีความเข้าใจต่อวัตถุประสงค์ของโครงการไม่ชัดเจน คณะกรรมการที่เป็นบุคคลภายนอกไม่ค่อยมีเวลาและไม่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ อาคารสถานที่ที่จะใช้ในการดำเนินงานไม่ค่อยสะดวกและเหมาะสม และครูไม่ค่อยเห็นความสำคัญของโครงการ

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าสิ่งที่โรงเรียนปฏิบัติได้มากที่สุดคือ การกำหนดแนวปฏิบัติตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ การจัดตั้งคณะกรรมการ โดยยึดนโยบายและเกณฑ์ที่กรมสามัญศึกษากำหนด ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการฯ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการของโรงเรียนต่าง ๆ และหลักเกณฑ์การดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการฯ (กรมสามัญศึกษา, 2533) ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการปฏิบัติของโรงเรียนที่เป็นไปตามนโยบาย และเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา จะทำให้โรงเรียนมีแนวปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานตามโครงการประสบความสำเร็จตามจุดหมายในที่สุด แต่จากการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยึดนโยบายและสำรวจสภาพความพร้อมของโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่ควรพิจารณาสภาพ เศรษฐกิจ สังคม ท้องถิ่น และผู้เรียนด้วย เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาวิชาชั้น ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ข้อ 17 และข้อ 23 ที่กล่าวว่า "รัฐพึงจัดและส่งเสริมการมัธยมศึกษา โดยจัดให้สอดคล้องและสนองความต้องการทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด (แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520, 2520) เพราะนโยบายของโรงเรียนนั้นจะต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ปฏิบัติได้ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ สอนความต้องการของท้องถิ่น พิจารณาสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ชนบทธรรมนิยมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อถือและความจำเป็นอย่างริบถ้วนของชุมชน และมองเห็น

แนวทางที่จะปฏิบัติ (นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, 2527) ดังนั้นการที่โรงเรียนจัดให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ จึงนับว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำยิ่ง เพื่อสร้างความสำเร็จระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือ และการประสานงานในการดำเนินการ ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการฯ ด้วยในที่สุด สำหรับหลักการปฏิบัติผู้วิจัยเห็นว่า การที่จะทำให้นโยบายนี้ปฏิบัติได้บรรลุตามเป้าหมายต้องประกอบด้วยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย จากทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน นั่นคือ จัดให้มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน เพื่อเตรียมการดำเนินงานตามโครงการฯ ไปด้วยกัน ตั้งแต่เรื่องบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ เอกสารแนวปฏิบัติตามโครงการฯ และทำที่สุดคือ การชี้แจงการดำเนินงานตามโครงการฯ เมื่อดูจากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามแนวทางที่กล่าวมาได้ดี แต่ก็ยังพบกับปัญหาคือ ครูไม่เห็นความสำคัญของโครงการฯ ไม่รับผิดชอบเต็มที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ยังมีความเข้าใจต่อวัตถุประสงค์ของโครงการไม่ชัดเจน ไม่มีเวลาและไม่ค่อยให้ความสำคัญอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะกรรมการที่เป็นบุคคลภายนอก ประกอบกับสถานที่ดำเนินงานไม่ค่อยสะดวกและเหมาะสม บางแห่งอยู่ไกล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สงบ ลักษณะ (2524) อุษา เทมตะศิลป์ (2524) กิตติสา คาระสวัสดิ์ (2528) ที่พบว่าสถานประกอบการมีขนาดเล็ก อุปกรณ์จำกัด สถานที่ปฏิบัติงานอาศัยอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนมาก และไม่เหมาะสมที่จะไปฝึกงาน จากปัญหาต่าง ๆ ที่พบผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อให้การเตรียมการดำเนินงานตามโครงการฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายของโครงการฯ ควรให้ความรู้แก่บุคลากรในโรงเรียนได้เข้าใจนโยบาย วัตถุประสงค์ แนวปฏิบัติ และประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการฯ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ระดับ ตั้งแต่กรมสามัญศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย และหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ เขตการศึกษา สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และโรงเรียน ต้องร่วมพิจารณาและจัดอบรม/สัมมนา ผู้เกี่ยวข้องและคณะครูในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในแนวนโยบายและการปฏิบัติ เพื่อความสำเร็จของโครงการในอนาคตอันจะส่งผลต่อเยาวชนของชาติให้เป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน และประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินงานตามโครงการฯ ให้แก่บุคลากรภายนอกโรงเรียน ทั้งก่อนและระหว่างดำเนินงาน เมื่อสิ้นสุดโครงการควรจัดนิทรรศการแสดงผลงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นประโยชน์ของโครงการฯ จะได้ช่วยกันสนับสนุนให้โครงการฯ ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง บรรลุเป้าหมายต่อไป ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะต้องช่วยกัน สอดคล้องกับ ภาวิดา หาญวัฒนกุล (อ้างถึงใน กลุ่มโรงเรียน กรมสามัญศึกษา จังหวัดตรัง, 2533) ที่กล่าวว่า

การพัฒนาบริหารโครงการนี้ในโรงเรียนเป็นการกิจหน้าที่ของนักการศึกษา ผู้บริหาร นักวิชาการ ครูอาจารย์ที่จะต้องช่วยกันชี้ชัดให้ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนชุมชน เห็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรพยายามให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายยอมรับความสำคัญของโครงการนี้ว่ามีผลกระทบต่อนักเรียน ครอบครัว และสังคม ในทางที่ดีมีประโยชน์อย่างไร การที่ผู้ปฏิบัติงานและคนทั่วไปยอมรับและเข้าใจในหลักการ เป้าหมาย และวิธีดำเนินการ ย่อมทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อโครงการฯ และจะค่อย ๆ ให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

2. การดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนดำเนินงานสนับสนุนให้นักเรียนรวมกลุ่มตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป เพื่อประกอบอาชีพอิสระ มีการรวมทุนในการดำเนินงาน ใช้ระบบกลุ่มในการทำงาน มีครูที่ปรึกษาโครงการฯ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำการดำเนินงานแก่นักเรียน จัดให้มีการสำรวจอาชีพ แล้วให้นักเรียนเขียนโครงการเสนอต่อคณะกรรมการ กำหนดระเบียบการใช้จ่ายเงินและทำบัญชี และให้นักเรียนทำปฏิทินการดำเนินงานและเห็นคุณธรรมในการทำงาน ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ได้แก่ ครูที่ปรึกษาโครงการขาดความรู้และประสบการณ์ด้านธุรกิจและการจัดการ ไม่สามารถให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้ดีเท่าที่ควร นักเรียนขาดความรู้และทักษะในการเขียนโครงการ ทำบัญชี การดำเนินงานด้านการจัดการเพื่อประกอบอาชีพอิสระ และความไม่พร้อมในเรื่องระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน ประกอบกับไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การให้นักเรียนรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพอิสระนั้นเป็นสิ่งที่ทุกโรงเรียนทำได้ดี เป็นการฝึกนักเรียนให้มีเจตคติและทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้รู้จักตนเองมากขึ้น มีการปรับพฤติกรรมการทำงานให้เข้ากับผู้อื่น ซึ่งส่งผลให้รู้จักการทำงานที่เป็นระบบ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป สอดคล้องกับ โกวิท วรนิพนธ์ (อ้างถึงใน กรมสามัญศึกษา, 2532) กล่าวว่า เหตุที่ทำให้ทำงานเป็นกลุ่ม เป็นบริษัท เป็นชมรม ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ก็เพื่อแก้ปัญหาที่เรามักพูดกันว่า "เราทำงานเป็นกลุ่มไม่ค่อยเป็น...การทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยให้เด็กเรียนรู้แต่ยังเขาว่ากันว่าคนเรา เพื่อนรักของเรา ไม่ได้คิดหรือมองเห็นอะไรตรงกับเราทุกเรื่อง การที่จะทำงานร่วมกันได้บางทีเราต้องยอมตามเพื่อน บางครั้งเพื่อนก็ยอมตามเรา และบางครั้งก็อาจต้องปรับให้ยอมรับกันได้ทุกฝ่าย อนึ่งการทำงานเป็นกลุ่มจะทำให้เกิดระบบการจัดการ การวางแผน การปรึกษาหารือ การประชุม การอภิปราย เสนอเหตุผลข้อมูล เพื่อหาข้อยุติ ซึ่งหลักสูตรต้องการให้เด็กมีระบบการทำงาน มีชีวิตที่มีระบบ มีความรับผิดชอบตนเอง หมั่นคิด และสังคม อันจะเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตในระบอบประชาธิปไตย และ

สอดคล้องกับ เอกวิทย์ ฌ กลาง (2532) ที่กล่าวว่าจะต้องให้ความรู้ ทักษะ ความเข้าใจในการ ทำมาหากินมากขึ้น รัฐบาลแก้ปัญหาด้วยการรวมกลุ่ม รวมหมู่คณะให้มันลิ่ง มีวินัย และมีเป้าหมายที่ บรรลุถึงได้ ตลอดจนโน้มน้าวให้ยอมรับว่าทุกคนสามารถเป็นกำลังสำคัญที่ทำให้ท้องถิ่น ภูมิภาคนา ของตนเองอยู่และมีคุณค่า ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาจากการรวมกลุ่ม เมื่อประกอบอาชีพอิสระ เนื่องจากรวมกลุ่มด้วยความสมัครใจของตนเอง และสอดคล้องกับ รายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการ (กรมสามัญศึกษา หน่วยงานพิเศษ, 2533) ที่ว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพอใจมากที่ได้ร่วมกิจกรรมตามโครงการฯ ทั้งนี้นอกจากมีรายได้เป็นการ ช่วยลดภาระของผู้ปกครองแล้ว ยังได้แสดงความสามารถของตนเอง ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม มีความกล้าทำงานได้อย่างเป็นระบบ รู้จักหาทางแก้ปัญหา ได้รับความรู้ และเกิดทักษะในการ ประกอบอาชีพ เกิดประสบการณ์ ผู้วิจัยเห็นว่ากรณีที่นักเรียนรวมกลุ่มด้วยความสมัครใจ และเห็น ประโยชน์ของการประกอบอาชีพอิสระ นับว่าเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนเห็นความสำคัญและเกิดเจตคติ ที่ดีต่ออาชีพอิสระ จะทำให้รู้จักกลุ่มทางในการสร้างงานในอนาคต ซึ่งนับว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของ โครงการฯ ได้ ในส่วนของครูที่ปรึกษาโครงการจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการ ให้คำปรึกษาและแนะนำนักเรียนในเรื่องการดำเนินงานตามโครงการเป็นอย่างดี จึงจะส่งผลให้ การดำเนินงานตามโครงการฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดหมายของโครงการในที่สุด แต่ข้อมูลที่พบจากเอกสารการดำเนินงานตามโครงการของโรงเรียนต่าง ๆ สรุปได้ว่า ปัญหาของ ครูที่ปรึกษาคือ ขาดความรู้และประสบการณ์ด้านธุรกิจและการจัดการ ไม่สามารถให้คำปรึกษาแก่นัก นักเรียนได้ดีเท่าที่ควร และจากแบบสอบถามพบว่าครูที่ปรึกษามีภาระหน้าที่และงานประจำมาก ทำให้มีเวลาดูแลนักเรียนไม่มากเท่าที่ควร สอดคล้องกับข้อมูลของ กรมวิชาการ (2531, 2532) พบว่าครูต้องรับผิดชอบงานมากในแผนอาชีพ นอกเหนือจากการสอนตามปกติ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ครูที่ปรึกษาโครงการฯ อาจไม่มีเวลาในการดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง เพราะนอกจากจะมีงาน การเรียนการสอนตามปกติแล้ว ยังมีงานบริการและพัฒนาชุมชน งานที่ส่วนราชการ หน่วยงานหรือ บุคคลผู้มีอำนาจกำหนดให้ปฏิบัติด้วย (เสรี ลาภโรจน์, 2531) ดังนั้นจึงควรคำนึงถึงชั่วโมงสอน ตามปกติ และหน้าที่ความรับผิดชอบในการเป็นครูที่ปรึกษา แล้วหัวหน้าสถานศึกษาต้องนำมาพิจารณา ร่วมกับบุคลากรหลักของโรงเรียน จัดสรรงานตามขั้นตอนอย่างมีเหตุผล กำหนดรายละเอียด ขอบข่ายงานทั้งหมด ทั้งงานสอนและสนับสนุนการสอน นิยามกำหนดตัวบุคคล มอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบ และประกาศชี้แจงให้เข้าใจโดยทั่วถึงกัน (เสรี ลาภโรจน์, 2531) สำหรับ ปัญหาด้านการขาดความรู้ ประสบการณ์ในด้านธุรกิจ การจัดการ ไม่สามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียน

ได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าครูที่ปรึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรม/สัมมนาตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ดังนั้นโรงเรียนควรเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ครูที่ปรึกษาได้เรียนรู้เทคนิคการดำเนินงาน การทำอาชีพอิสระหลาย ๆ ประเภทจัดให้มีการศึกษาดูงาน ฝึกอบรม/สัมมนา หาข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศให้ทันสมัยอยู่เสมอด้วยการให้ความสำคัญของการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น แหล่งวิทยากรภายนอก โดยโรงเรียนควรประสานงานกับกลุ่มโรงเรียนในการให้ความรู้แก่ครูด้วย จึงจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตามโครงการนี้ในด้านการสำรวจอาชีพนั้น โดยหลักการแล้วสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาวิชาอาชีพ ซึ่งสาโรช บัวศรี และคณะ (2521) นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2527) และ Hoyt (1975) เห็นว่าเป้าหมายของการศึกษาวิชาอาชีพคือ การสำรวจอาชีพเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง ूरูราชละเอีศดเกี่ยวกับอาชีพ สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง มีการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของโรงเรียน ซึ่งจะมีบทบาทช่วยให้เด็กเรียนได้รู้จักเลือกอาชีพด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เห็นโลกกว้างทางอาชีพให้มากที่สุด ด้วยการจัดสภาพการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการสำรวจอาชีพทั้งในห้องและนอกห้องเรียน แต่กัพบปัญหาว่าข้อมูลทางวิชาการ/ตลาดแรงงาน ที่โรงเรียนจัดหาให้มีจำนวนน้อยและไม่เป็นปัจจุบัน การมีส่วนร่วมวางแผนในการสำรวจข้อมูลน้อยเกินไป และประสิทธิภาพในการสำรวจมีไม่เพียงพอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ ตั้งสุวรรณานิช (2532) ที่พบว่า การขาดแคลนด้านความรู้ของบุคลากร ผู้ชำนาญการทางอาชีพในท้องถิ่น ขาดประสิทธิภาพในการเลือกอาชีพที่จะประกอบ ขาดความรู้ความสามารถเพื่อประกอบอาชีพ จึงนับว่าเป็นปัญหาที่โรงเรียนต้องแก้ไข เพราะปัจจุบันการศึกษาทางด้านวิชาชีพมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักวิชาชีพ มีความสามารถ ทักษะ เจตคติที่ต้อองานอาชีพ และการประกอบอาชีพ กับให้มีความสามารถในการจัดการการตลาด และร่วมมือในการประกอบกิจกรรมหรือธุรกิจ (กรมวิชาการ, 2532) ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรจัดกิจกรรมทางด้านอาชีพให้เด็กเรียนศึกษาด้วยตนเอง โดยใช้แหล่งความรู้ชุมชนใกล้ตัวได้แก่ วิทยุวิทยากรมาบรรยาย สัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน ออกไปศึกษานอกสถานที่ สำรวงแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน การตั้งค่ายฝึกแรม การหาประสบการณ์จากการไปฝึกงาน (Olson, 1960) กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้เด็กเรียนมีแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป สำหรับในด้านการเขียนโครงการ ผู้วิจัยเห็นว่ากรเขียนโครงการต้องทำอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนร่วมกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กิจกรรม และระยะเวลาในการดำเนินงานที่แน่นอนเพื่อความสำเร็จของโครงการ ดังที่ กรมวิชาการ (2530) กล่าวว่่าก่อน

ที่นักเรียนจะปฏิบัติงานอาชีพจะต้องเขียนโครงการเสนอให้คณะกรรมการควบคุมโครงการพิจารณาอนุมัติก่อน ทั้งนี้เพราะโครงการจะเป็นแนวทางหนึ่งที่บ่งบอกถึงแผนงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงานอาชีพอย่างเป็นระบบ สามารถทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่ที่พบปัญหาคือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในการเขียนโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฬารัตน์ ตั้งสุวรรณพานิช (2532) ว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนโครงการ ขาดความร่วมมือ การประสานงาน ความกระตือรือร้นจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดของข้อมูลในการร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ วิธีการเขียนโครงการยังไม่เพียงพอ บุคลากรและผู้ชำนาญการมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับอาชีพไม่เพียงพอ การมีส่วนร่วมของนักเรียนภายในกลุ่มที่ร่วมเขียนโครงการไม่ดีเท่าที่ควร นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการเขียนโครงการแนวทางในการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรหาข้อมูลในด้านอาชีพให้เพียงพอ แล้วจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเขียนโครงการภายในสถานศึกษาให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจในการเขียนโครงการที่ดีพอ ซึ่ง ประชุม รอดประเสริฐ (2529) กล่าวว่า โครงการที่ดีมีคุณลักษณะสำคัญคือ มีวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ชัดเจน สามารถแก้ปัญหาสังคมได้ มีข้อมูลที่เป็นจริง มีทรัพยากรสนับสนุนอย่างเหมาะสม มีระยะเวลาในการดำเนินงาน และสามารถนำไปปฏิบัติได้ สำหรับในด้านการใช้เงินและการทำบัญชี เป็นไปตามระเบียบที่กรมสามัญศึกษากำหนด และโรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ดี ส่วนเรื่องการค้าเงินงานตามโครงการฯ จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจข้อ 5 คือพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิชาชีพเพื่อการทำงาน โดยมุ่งเน้นการอาชีพในท้องถิ่นด้วยการให้นักเรียนศึกษาและฝึกปฏิบัติ (กรมสามัญศึกษา, 2530) จุดเน้นของกรมสามัญศึกษา ปี 2531-2532 ข้อ 1 ว่ามุ่งเน้นคุณธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ ประหยัด ซื่อสัตย์ กตัญญู ความรับผิดชอบ การพึ่งตนเอง และความมีวินัย โดยให้มีการจัดกิจกรรม จัดบรรยาย และสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะชีวิตความเป็นอยู่ภายในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการสร้างคุณธรรมดังกล่าว และข้อ 2 คือ มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถประกอบอาชีพ มีรายได้ระหว่างเรียน ตามสภาพเวลา กำลัง และความสามารถ โดยผ่านกิจกรรมสหกรณ์ หรือการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระตามความเหมาะสม (กรมสามัญศึกษา, 2532) สอดคล้องกับ สวัสดิ์ จงกล (2526) กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการประสงค์จะให้เด็กเรียนสนใจและตระหนักในความสำคัญของการทำงาน และการประกอบอาชีพวันข้างหน้า จึงมุ่งฝึกอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และประกอบอาชีพใช้แรงงาน มุ่งหวังที่จะสร้างคุณลักษณะอันจำเป็นต่อการทำงานให้แก่ผู้เรียนมีนิสัยรักการทำงาน และประกอบอาชีพอย่างมี

ประสิทธิภาพ มีความซื่อสัตย์ อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ ฟังตนเอง มีวินัยและมุ่งมั่นในการทำงานให้ได้ผลสำเร็จตามจุดประสงค์ ดังนั้นในการดำเนินงานตามโครงการนี้ โรงเรียนควรพัฒนานักเรียนหลาย ๆ ด้าน ทั้งการให้ความรู้ในการดำเนินงาน ให้ขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำงาน และมีคุณธรรม แต่ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการดำเนินงาน และไม่มีเวลาเพียงพอ ทำให้ขาดความตั้งใจเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะนักเรียนไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการดำเนินงาน จึงควรชี้ให้นักเรียนเข้าใจว่าจุดมุ่งหมายของการฝึกอาชีพอิสระ มีใช้เพื่อการมีรายได้แต่เพียงอย่างเดียว เพียงแต่การมีรายได้ระหว่างเรียนเป็นผลที่ก่อให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติด้วยตัวเขาเองต่อไป การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งผู้เรียนได้รับเป็นกำไรสิ่งสมเพื่อพัฒนางานและชีวิต (ภาวิศหาญวัฒนกุล อ้างถึงใน กลุ่มโรงเรียน กรมสามัญศึกษา จังหวัดตรัง, 2533) แท้จริงต้องการปลูกฝังคุณธรรม คุณลักษณะให้เกิดแก่ผู้เรียน ให้นักเรียนมีความสามารถคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ดังนั้นนักเรียนควรมีประสบการณ์ในการเสียผลประโยชน์บ้าง ได้ผลประโยชน์บ้าง แต่ในการเสียหรือได้ประโยชน์นั้นคุ้มค่าต่อการศึกษายิ่ง เพราะถ้าหากนักเรียนได้รับแต่ความราบรื่นในการทำอาชีพ ต่อไปในอนาคตเขาจะไม่เป็นคนรู้จักต่อสู้ ต้านแรง ขยัน อดทน รับผิดชอบสูง หรือแก้ปัญหาเก่ง เขาจะไม่รู้จักคิดหาช่องทางที่เป็นไปได้หลาย ๆ ทาง (สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 5, 2533) ดังนั้นการดำเนินงานตามโครงการนี้จึงมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณธรรม ด้วยการจัดประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหา ใช้เหตุผล ระดมความคิด ซึ่งจะช่วยให้โครงการประกอบอาชีพอิสระดำเนินไปได้ด้วยดี

3. การนิเทศ ติดตามผล สรุปผล และรายงานผลการดำเนินงาน

การนิเทศ ติดตามผล สรุปผล และรายงานผลการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า มีการกำหนดแนวปฏิบัติในการนิเทศ ติดตามผล รายงานผลการดำเนินงาน จัดทำเอกสารในการนิเทศ ตรวจสอบการปฏิบัติงาน รายงานผลการปฏิบัติงาน และส่งรายงานผลการปฏิบัติงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังที่กรมสามัญศึกษา (2532) กำหนดแนวปฏิบัติในการนิเทศว่าให้มีการนิเทศติดตามผล จัดทำเอกสาร ในการนิเทศ ติดตามผล และรายงานผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากผลการวิจัยของ เจษฎา แซ่มประเสริฐ (2524) ที่พบว่าครูผู้สอนวิชาอาชีพเห็นว่าวิชาอาชีบบางวิชาจำเป็นต้องมีการนิเทศ แต่กรมสามัญศึกษาควรช่วยเหลือในเรื่องยานพาหนะและค่าตอบแทนในการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยและรายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการประกอบอาชีพ

อิสระของโรงเรียนต่าง ๆ พบว่า งบประมาณและภาระในการนิเทศโครงการฯ ของนักวิจัยที่
บ้านไม่เพียงพอ การคมนาคมไม่สะดวก บุคลากรไม่เพียงพอ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก
ครูอาจารย์มีเวลาติดตามผลน้อย เพราะงานในความรับผิดชอบมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผล
การวิจัยของ อูษา เหมตะศิลป์ (2524) กิติยา คาระสวัสดิ์ (2528) สุวรรณา คอนชวา (2531)
ที่ว่าขาดงบประมาณในการไปนิเทศ และอาจารย์ที่ปรึกษามีเวลาน้อยมากในการนิเทศ แนวทาง
แก้ไขปัญหาที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งทำหน้าที่ในการนิเทศติดตามผล ซึ่งประกอบด้วย
บุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามโครงการ และจัดให้มีการ
ประสานงานอย่างใกล้ชิด และจากข้อมูลพบว่าโรงเรียนต้องแจ้งผลการปฏิบัติต่อหน่วยงานระดับค
นโอบายคือกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา และสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด โดยส่งเป็นรายงาน
เมื่อสิ้นภาคเรียนนั้น เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา ซึ่งเป็นการนิเทศติดตามผลด้วยการ
อาศัยข้อมูลจากรายงาน อาจทำให้เกิดผลในการแก้ปัญหาไม่ทันการณ์ แนวทางในการแก้ปัญหา
ผู้วิจัยเห็นว่ากรมสามัญศึกษาควรระดมมอบหมายให้หน่วยงานในระดับเขต จังหวัด ประสานงานกัน
ในการนิเทศติดตามผลให้เป็นไปตามเป้าหมายของโครงการ ขณะเดียวกันควรจะช่วยกันวางแนวทาง
ให้โรงเรียนสามารถนิเทศ ติดตามผล การดำเนินงานภายในโรงเรียนของตน โดยร่วมมือระหว่าง
โรงเรียน สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และเขตการศึกษา เพื่อช่วยแก้ปัญหาการดำเนินงานตาม
โครงการให้บรรลุเป้าหมายต่อไป และควรจัดงบประมาณสนับสนุนด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพ
อิสระ เพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคใต้
ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางแก่ผู้เกี่ยวข้องดังนี้

กรมสามัญศึกษา

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติตามโครงการฯ ยังไม่ชัดเจน บุคลากรไม่เข้าใจ
วัตถุประสงค์ของโครงการฯ รวมทั้งไม่เห็นความสำคัญของโครงการฯ จึงขาดความกระตือรือร้น
และความร่วมมือในการทำงาน ดังนั้นกรมสามัญศึกษาควรจัดการประชุม หรืออบรมหรือสัมมนา
บุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในระดับบริหารให้เข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ประโยชน์ที่จะ
ได้รับจากการดำเนินงานตามโครงการฯ และแนวปฏิบัติตามโครงการฯ เพื่อให้เกิดการยอมรับ
ความสำคัญ และเข้าใจแนวปฏิบัติตามโครงการฯ ซึ่งจะทำให้เกิดการร่วมมือประสานงานในการ

ดำเนินงานตามโครงการ อันจะส่งผลให้โครงการฯ ดำเนินไปได้ด้วยดี บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

โรงเรียน

เนื่องจากผลการวิจัยพบปัญหาเกิดจากการเตรียมการ การดำเนินงาน และการนิเทศติดตามผลฯ เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของโครงการฯ ขาดความร่วมมือประสานงานตามที่ได้รับมอบหมาย ขาดความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงาน ประกอบกับภาระหน้าที่และงานประจำมีมาก ทำให้ไม่มีเวลา สำหรับบุคลากรภายนอกโรงเรียน ปัญหาที่พบคือ ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ด้านอาคารสถานที่ไม่ค่อขสะอาดและเหมาะสม ผู้วิจัยขอเสนอแนะต่อโรงเรียนดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรชี้แจงให้บุคลากรทุกคนภายในโรงเรียนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินงานตามโครงการฯ เพื่อขอความร่วมมือในการสนับสนุนโครงการฯ จัดประชุมหรือสัมมนาหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานให้เกิดความเข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ประโยชน์ และวิธีดำเนินงาน เพื่อปฏิบัติงานได้ถูกต้อง และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ด้วยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับงานและเวลาในการทำงาน อันจะส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายต่อไป

2. การจัดประชาสัมพันธ์โครงการ และการดำเนินงานตามโครงการของโรงเรียน แก่ชุมชน โดยใช่วิธีการประชาสัมพันธ์หลายรูปแบบเป็นระยะและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่น เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ จะได้เกิดความร่วมมือประสานงานกันต่อไป

3. ควรประสานงานกับสถานประกอบการ/สถานประกอบอาชีพอิสระ เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการฯ เช่น การส่งนักเรียนไปฝึกงาน การเป็นวิทยากรให้ความรู้ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน